Asiantuntijalausunto virvoitusjuomien valmisteveron korottamista koskevasta hallituksen esityksestä

Lausunto: Grannas Äppel, Jan Mattsson, Hallituksen esitys HE 27/2019 vp

1. Johdanto

Esityksen sisällössä hallitus esittää virvoitusjuomien valmisteverojen korottamista vielä 5 sentillä sekä sokerittomien virvoitusjuomien valmisteverojen korottamista 1 sentillä litralta juomaa. Tämä tarkoittaisi paitsi virvoitusjuomien huomattavaa 18,5 prosentin veronkorotusta, myös raskasta lisämaksua kotimaisille ja lähellä tuotetuille hedelmä- ja marjamehuille, joilla jo ennestään on kilpailukykyyn liittyviä ongelmia. Veronkorotus on ajallisesti lähellä vuoden 2019 veronkorotusta, eli veroja on korotettu yli 45 prosenttia reilun vuoden aikana. Suomalainen virvoitusjuomaverojärjestelmä on harkitsematon, ja se vaikuttaa erittäin kielteisesti kotimaisiin hedelmänviljely-yrityksiin ja pienyrityksiin sekä kotimaiseen hedelmäjuomatuotantoon. On hyvä, että verovapauden volyymirajaa nostetaan, mutta nosto on marginaalinen ja haitallinen suomalaisten pienyritysten välisen kilpailun kannalta. Esityksen mukaan hallitus selvittää hallitusohjelman mukaan myös, voisiko veron rakennetta muuttaa siten, että marja-hedelmämehut rajattaisiin pois veron piiristä. Siksi tässä asiantuntijalausunnossa perustellaan, miksi veron ei tule koskea marja- ja hedelmämehuja.

2. Asiantuntijalausunto

Eduskunnan esittämällä uudella veronkorotuksella on kansanterveydellinen tavoite, mutta se vaikuttaa haitallisesti ja vääristävästi kotimaisiin juomamarkkinoihin. Kuten esityksessä todetaan, veronkorotusta perustellaan kansanterveyden edistämisellä siten, että kuluttajia ohjataan vähentämään sellaisten juomien kulutusta, joiden sokeripitoisuus on korkea. Valitettavasti esityksessä valmisteverojärjestelmä kuitenkin keskittyy suuriin linjoihin eikä ota huomioon eri juomien ja juomanvalmistajien välisiä eroja.

2.1 Kestävyys ja terveys

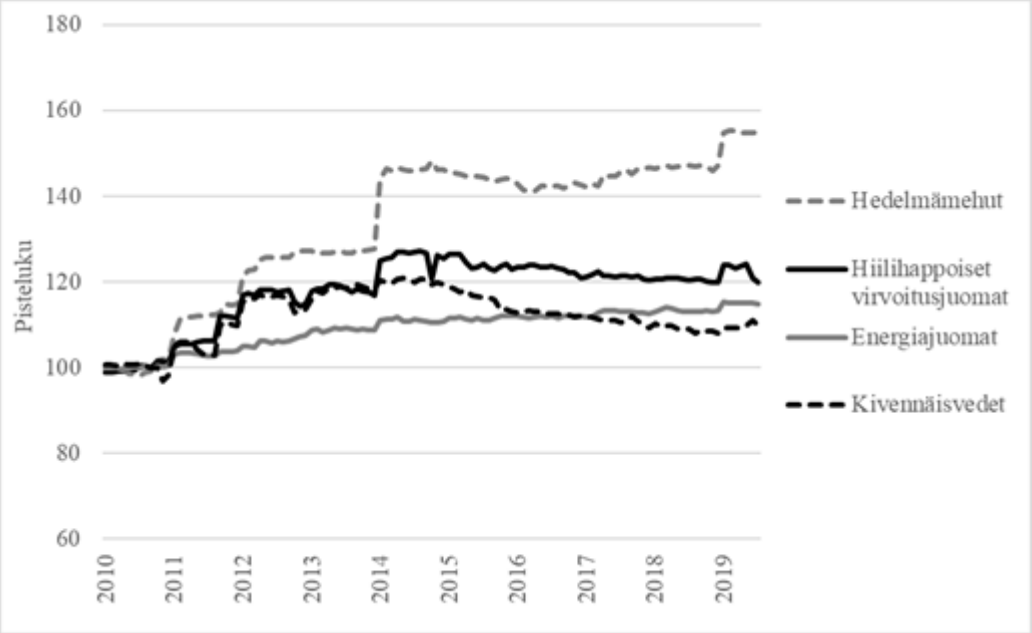
Tuorepuristettujen marja- ja hedelmäjuomien valmistus on vaativaa ja se tuottaa paljon lisäarvoa eikä sitä voi verrata virvoitusjuomiin ja tiivisteistä valmistettuihin mehuihin. Suomen hedelmänviljelyalaan vaikuttavat ulkoiset ympäristöriskit, kuten kuivuus, halla ja raekuurot, jotka voivat olla tuhoisia yksittäiselle hedelmänviljelijälle ja koko Suomen ruuantuotannolle. Kotimaisen omenatuoremehun tuotanto parantaa kotimaisen hedelmänviljelysektorin ympäristökestävyyttä vähentämällä ruokahävikkiä ja taloudellista haavoittuvuutta. Kotimainen juomanvalmistus on mahdollistanut tuloja, veroja ja työpaikkoja luovan lisäarvon tuottamisen tuotteille, jotka aiemmin olisi heitetty pois.

Suomalaisella tuoremehun valmistuksella on myös terveyttä edistäviä vaikutuksia. Lundin Chalmersin kemian ja biotekniikan professori Göran Petersonin mukaan suurella prosessoidun sokerin saannilla on haitallisia terveysvaikutuksia. Fruktoosin kaltaiset hiilihydraatit ovat silti tärkeitä hyvän terveyden kannalta. Omenat ja omenatuoremehut edistävät ylipainoisten ja diabeetikoiden terveyttä niiden sisältämien antioksidanttien ansiosta, ja koska niiden fruktoosi- ja glukoosipitoisuudet ovat oikeassa suhteessa (Peterson, G. 2012). Peterson kirjoittaa myös, että nyt sokeriveroa käytetään poliittisena keinona lihavuuden ja diabeteksen hillitsemiseksi. Hänen mukaansa veron tulee tietenkin kattaa kaupan sokeri ja kaikki lisätty sokeri,

joka on sakkaroosia ja glukoosia. Näin estetään myös sakkaroosista peräisin olevan fruktoosin liikasaanti. Luonnollista fruktoosia ja muuta hedelmissä ja marjoissa olevaa sokeria ei luonnollisestikaan saa verottaa.

2.2 Talous

Tuorepuristetuilla marja- ja hedelmäjuomilla on alun perinkin heikot marginaalit, jotka heikkenevät entisestään sellaisten verojen takia, joiden pääasiallisena kohteena ovat juomat, joissa on paljon lisättyä sokeria. Hallituksen aiemmat virvoitusjuomaveron korotukset ovat myös osoittaneet, että juomien hintojen nousu on ollut hyvin epätasaista, eikä sillä ole ollut vaikutusta niihin tuotteisiin, joihin verot pääasiassa kohdistuvat. Alla oleva kuva kertoo eri juomaluokkien hinnannoususta. Siinä näkyy selvästi, että hiilihapollisten virvoitusjuomien hinta ei ole juuri muuttunut vuodesta 2014, mikä viittaa siihen, että niiden tuotannon marginaalit ovat sellaiset, ettei veronkorotusten välttämättä tarvitse heijastua myyntihintoihin. Hedelmämehujen osalta verorasitus on sen sijaan vaikuttanut merkittävästi hintoihin tehden mehuista kuluttajille huomattavasti kalliimpia.

Kuva 1. Kivennäisvesien ja eräiden muiden virvoitusjuomien hintakehitys vuodesta 2010 alkaen, vuosi 2010=100.

Tämä hintakehitys muuttaa virvoitusjuomien sekä hedelmä- ja marjajuomien hintojen keskinäistä suhdetta ja tekee limsasta kuluttajan kannalta houkuttelevamman vaihtoehdon.

Virvoitusjuomien ja virvoitusjuomayritysten verottaminen samalla tavalla kuin hedelmä- ja marjajuomien ja niiden tuottajien on ongelmallinen seuraus verojärjestelmästä, joka ei ota huomioon juomien ominaisuuksia ja valmistustapoja.

3. Tiivistelmä ja esitysehdotus

Kaikkien tuotteiden, eli myös tuorepuristettujen hedelmä- ja marjajuomien, virvoitusjuomaveron korottaminen johtaa hiilihappoisten virvoitusjuomien ja hedelmä- ja marjajuomien välisen vinoutuneen hintasuhteen säilymiseen. Tuotteiden välinen kasvava hintakuilu johtaa siihen, että hiilihapollisesta virvoitusjuomasta tulee kuluttajien kannalta houkuttelevampi vaihtoehto, mikä on ongelmallista hedelmänviljelijöille ja

maamme pienille juomayrityksille. Virvoitusjuomaverolla on vaikutusta meihin Grannas Äppel -yrityksessä, jossa puristamme omenatuoremehua omista ja paikallisten tuottajien raaka-aineista. Kilpailu kansainvälisten suuryritysten kanssa on kovaa, ja nykyiset verolait vaikeuttavat meidän ja muiden suomalaisten pientuottajien edellytyksiä myydä paikallisia tuotteitamme. Edellä esitetyn aineiston perusteella Suomen virvoitusjuomaverojärjestelmää tulee muuttaa. Mahdollisuudet ja ehdotukset virvoitusjuomaverojärjestelmän parantamiseksi ovat seuraavat:

1. Tuorepuristettujen ja lisäaineettomien hedelmä- ja marjajuomien virvoitusjuomaveron poisto tai alennus 13 senttiin litralta.
2. Suoraan maatalouteen liittyvän hedelmä- ja marjajuomatuotannon verottoman tilavuusrajan korotus esimerkiksi 500 000 litraan.
3. Taannehtivasta verovelvollisuudesta luopuminen tilavuusrajan ylittyessä.
4. Oluentuotannon kaltaisen valmisteveron alennuksen käyttöön ottaminen.
    a. 50 prosenttia alle 500 000 litran tuotannossa
    b. 30 prosenttia alle 3 000 000 litran tuotannossa

Lähde:

Peterson, G. (2012). *Fruktos och Socker: Fruktos mot Blodsocker. (suom. Fruktoosi ja sokeri: fruktoosia verensokeria vastaan.)* Lund: Chalmers, Kemia ja biotekniikka. (vuonna 2012 toteutettu seurantatutkimus, joka sisältyy hiilihydraatteja koskevaan ruotsalaisen syöpä- ja allergialiiton artikkelisarjaan)